

KUR cejloński (*Gallus lafayetii*)

– narodowy ptak Sri Lanki

Arkadiusz Zając

Kur cejloński, zwany również kurem żółtym lub Lafayette, należy do rodziny kurowatych (*Phasianidae*) w obrębie rzędu grzebiących (*Galliformes*)

Kogut wyróżnia się jasnoczerwonym grzebieniem z żółtą plamą

Opisu naukowego dokonał w 1831 roku Lesson. Drugi człon tacińskiej nazwy gatunkowej pochodzi od francuskiego arystokraty Gilberta du Motiera, margrabiego de la Fayette.

Dorosły kogut osiąga 66–73 cm. Jego grzywę porastają żółto-złote piórka z wąskimi, czarnymi smugami. Podbródek i gardło są czarne z granatowym połyskiem. Wole, pierś, grzbiet i siodło mają intensywne pomarańczowo-rude zabarwienie z wąskimi, czarnymi prążkami. Skrzydła, sierpówki i sterówki są czarne i błyszczą granatowo. Jasnoczerwony grzebień ozdobiony jest charakterystyczną

żółtą plamą i posiada ząbkowanie. Dzwonki, zausznicie i policzki barwy czerwonej. Dziób żółto-szary, tęczęwka jasnożółta, a otwory uszne białe. Uda czarne, natomiast skoki różowo-czerwone i zaopatrzone w ostrogi. Wybarwiają się dopiero w drugim roku życia.

O połowę mniejsza kura mierzy 35 cm. Jest w tonacji białoszaro-żółto-brązowo-czarnej. Podbródek jest biały. Na gardle, woli, piersi oraz boku występują białe i w mniejszym stopniu czarne plamy. Lotki drugo- i trzeciorzędowe oraz pokrywy skrzydłowe z białymi i czarnymi prążkami. Samica także posiada grze-

bień, choć jest on bardzo mały i o sinej barwie. Dziób żółto-szary, tęczęwka żółta, a otwory uszne białe. Skoki żółte, pozbawione ostróg.

Kur cejloński występuje endemicznie na Cejlonie, gdzie najczęściej można go spotkać w Parkach Narodowych: Yala, Bundala i Uda Walawe oraz w Rezerwacie Lasu Deszczowego Sinharaja. Zasadza subtropikalne i tropikalne obszary położone na wysokości do 2100 m n.p.m. Preferuje zarówno suche raz gęste zarośla nadbrzeżne, jak i wilgotne lasy.

Jest ptakiem ostrożnym i płochliwym, wskutek czego unika miejsc zasiedlo-

nych przez człowieka. Przystosował się jednak do życia na plantacjach herbaty, z dala od jakiegokolwiek naturalnego lasu. Często przebywa na poboczach dróg. Nocuje pojedynczo, parami lub w grupach rodzinnych na gałęziach drzew. Rano, wieczorem oraz podczas niepogody wychodzi na pola uprawne, gdzie poszukuje pokarmu.

Kur żółty odżywia się w środowisku naturalnym nasionami traw, chwastów i roślin strączkowych, ziarnami zbóż, płatkami kwiatów, jagodami, opadniętymi owocami, soczystymi pąkami i liśćmi oraz dużą ilością małych zwierząt, takich jak wszy leśne, kleszcze, stonogi, termity, chrząszcze, świerszcze i mięczaki. Pisklęta zjadają naziemne skorupiaki oraz owady.

Sezon rozrodczy zmienia się w zależności od klimatu i trwa od lutego do lipca. Od sierpnia do października może mieć miejsce drugi lęg. Podczas toków koguty stają się terytorialne. Przynależność do danego obszaru obwieszczaają donośnym pianiem, które jest zupełnie odmienne od dźwięków wydawanych przez kura bankiwę i domowy drób. W razie potrzeby staczą się między sobą zaciekle walki. W obrębie tego gatunku obserwuje się związki monogamiczne i poligamiczne. Budową gniazda i wysiadywaniem jaj zajmuje się wyłącznie kura. Gniazdo stanowi zwykle płytki dołek w ziemi, wyścielony suchymi liśćmi oraz korzonkami. Znajduje się pod krzewem, u stóp drzewa lub obok martwej kłody. Niekiedy samica gnieździ się na drzewie, w opuszczonych gniazdach innych ptaków lub wiewiórek, na wysokości kilku metrów. Gdy kura inkubuje jaja, samiec w tym czasie strzeże partnerki, pozostając w jej pobliżu. Samica znosi najczęściej od 2 do 6 kremowobiałych jaj w brązowe plamki. Jeżeli w lęgu znajduje się do 9 jaj, to może on pochodzić od dwóch kur. Po 20–22 dniach wysiadywania klują się pisklęta, które są wychowywane przez rodziców. Kura osiąga dojrzałość płciową w pierwszym roku życia, natomiast kogut w wieku dwóch lat.

W 2005 roku zarówno łódzkie, jak i poznańskie zoo wzbogaciło się o parę kurów Lafayette. Ptaki zostały przywiezione z ogrodu zoologicznego w Pilźnie (Czechy).

Kury te źle znoszą mrozy, dlatego wymagają ciepłych pomieszczeń zimowych. Woliera powinna być częściowo zadaszona i skła-

dać się z części zewnętrznej i wewnętrznej, która jest ogrzewana w okresie zimy. Szczególnie wrażliwe są ich palce u nóg. Żerdzie do siedzenia powinny mieć dość dużą średnicę, aby ptaki mogły okryć je piórami. Hodowany jest parami. Koguty mogą zachowywać się agresywnie w stosunku do kur i obsługi. Są bardzo podatne na infekcje bakteryjne (szczególnie na salmonellozę drobiu powodowaną przez bakterię *Salmonella pullorum*), a także na inwazje pasożytów i przeziębienia. Pisklęta i w mniejszym stopniu dorosłe nie są zdolne strawić białka roślinnego i tłuszczu, o czym należy pamiętać przy hodowli. Dość duże potrzeby tego gatunku sprawiają, że jest najrzadszym przedstawicielem z rodzaju Galus w europejskich ptaszarniach.

Dorosłym ptakom podaje się głównie nasiona i ziarna zbóż, a uzupełnienie diety stanowią owoce i larwy mączników. W łódzkim zoo otrzymują gotowaną kukurydzę, ryż i ziemniaki, tarte warzywa (marchew, pietruszka, seler, burak ćwikłowy, por, cebula, niewielka ilość kapu-

sty), owoce (jabłka, trochę winogron i bananów) oraz ziarno (proso, pszenica, jęczmień, słonecznik, kanar). Raz w tygodniu dostają przemrożone porzeczki i jagody. Na pokarm kurów w poznańskim zoo składa się granulata dla bażantów, gotowany ryż, tarte warzywa (marchew, pietruszka, seler, burak ćwikłowy), nać, zielonina, sałata, jabłko, chudy ser biały, niewielka ilość jajka oraz mączniki.

Pomimo ograniczonego zasięgu kur cejloński nie jest globalnie zagrożony. Dość pospolicie występuje na całym obszarze wyspy.

Kury na zdjęciach pochodzą z kolekcji łódzkiego zoo.

Autor serdecznie dziękuje Pani Annie Klijewskiej z poznańskiego zoo oraz Panu Krzysztofowi Rochmińskiemu z łódzkiego zoo za udzielenie informacji na temat hodowli kurów cejlońskich w tych ogrodach zoologicznych.

Fot. Arkadiusz Zajac

Kura posiada bardzo mały grzebień o sianej barwie.

*Ceylon Junglefowl
(La Fayette's Junglefowl)
niem.
Ceylonhuhn (Lafayette-Huhn)*